

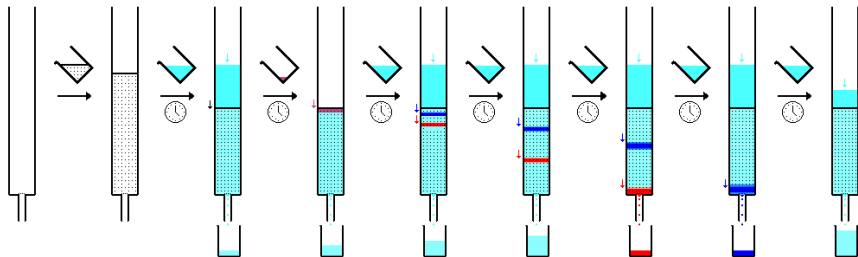
Cvičení z analytické chemie

Tereza Uhlíková

April 23, 2025

Chromatografie

separace látek na základě různé přilnavosti ke stacionární fázi

Chromatografie

Distribuční konstanta $K_D = \frac{[A]_{\text{mob}}}{[A]_{\text{stac}}}$

Retenční čas - doba, kterou potřebovala daná látka k průchodu od nástřikového zařízení k detektoru $t'_R = t_R - t_M$

Retenční faktor (kapacitní poměr) $k = \frac{t_R - t_M}{t_M} = \frac{t'_R}{t_M}$

Retenční objem $V_R = t_R \cdot F_M$, kde F_M je průtok mobilní fáze

Počet pater (=účinnost kolony) $N = 16 \left(\frac{t_R}{W_b} \right)^2 = 5,54 \left(\frac{t_R}{W_{\frac{h}{2}}} \right)^2$

W – šířka píku: b – u základny; $\frac{h}{2}$ – v polovině výšky píku

Výška patra $H = \frac{L}{N}$, L – délka kolony

Chromatografie

Separační faktor, nebo retenční poměr

$$\alpha = \frac{K_{D,2}}{K_{D,1}} = \frac{k_2}{k_1} = \frac{t'_{R,2}}{t'_{R,1}}$$

Rozlišení a) odečtením z experimentálně naměřeného chromatogramu

$$R_S = \frac{t_{R,2} - t_{R,1}}{0,5 \cdot (W_{b,2} + W_{b,1})}$$

b) odvozený teoretický vztah

$$R_S = \frac{\sqrt{N}}{4} \cdot \frac{\alpha - 1}{\alpha} \cdot \frac{k_2}{k_2 + 1}$$

Výsledky rozlišení z obou vztahů se mohou mírně lišit.

Retenční index

$$I = 100 \left[z + \frac{\log t'_R(A) - \log t'_R(z)}{\log t'_R(z+1) - \log t'_R(z)} \right]$$

Příklad 1

Kapalinovou chromatografií byly na koloně délky $L = 30$ cm (kolona 1) pro látky A a B zjištěny retenční časy $t_R(A) = 16,4$ min a $t_R(B) = 17,6$ min. Za stejných podmínek byl zjištěn retenční čas nezadržované složky $t_M = 1,30$ min. Šířky píků na základně byly $W_b(A) = 1,11$ min a $W_b(B) = 1,12$ min.

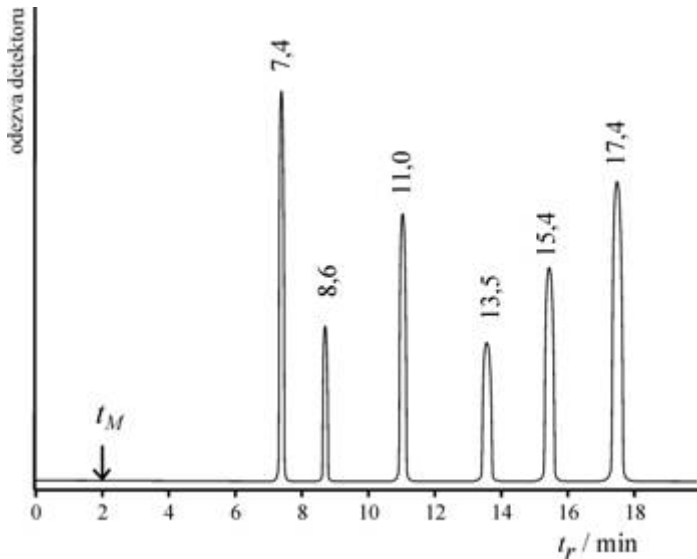
Vypočítejte:

- počet pater N pro obě složky a průměrnou hodnotu,
- výšku patra H ,
- rozlišení složek A a B (ze vztahu uvažujícího počet pater),
- délku kolony 2 potřebou k dosažení rozlišení $R_S = 1,5$,
- čas potřebný k eluci látky B na koloně 2.

[3722; 0,081; 1,076; 62; 36,37]

Příklad 2

Na obr. je uveden chromatogram směsi složené z nerozvětvených alkanů

Příklad 2

Na obr. je uveden chromatogram směsi složené z nerozvětvených alkanů C_{15} ($t_R = 7,4$ min), C_{16} ($t_R = 11,0$ min) a C_{17} ($t_R = 17,4$ min) a ze vzorku obsahujícího tři deriváty naftalenu (t_R : 8,6; 13,5; 15,4 min). Separace byla provedena na kapilární koloně o délce 50 m a vnitřním průměru 0,2 mm se stacionární fází polyfenyletherem při 180 °C; mrtvý retenční čas byl 2,0 min. Z hodnot retenčních časů odečtených na chromatogramu vypočítejte pro složky 1, 2 a 3 retenční indexy a identifikujte tyto složky na základě dat v tabulce.

látka	I	látka	I
naftalen	1539	2,6-dimethylnaftalen	1749
2-methylnaftalen	1646	1,6-dimethylnaftalen	1764
1-methylnaftalen	1674	2,3-dimethylnaftalen	1800

[naftalen 2-methylnaftalen; 1-methylnaftalen]

Příklad 3

Směs obsahující metanol, etanol a další neznámou složku byla analyzována na plynovém chromatografu s kolonou plněnou Inertonem s 3% (m/m) Carbowaxu 400 při teplotě 80 °C a průtoku nosného plynu 20 ml/min. Na chromatogramu byly odečteny retenční časy (t_R) a šířky píků u základny (W).

	nezadrž.složka	metanol	etanol	neznámá složka
t_R (min)	0,50	2,00	2,70	5,23
W (min)		0,43	0,68	0,56

- Určete, s jakým rozlišením byly metanol a etanol separovány.
- Určete jejich separační faktor.
- Zjistěte, zda neznámá složka je nerozvětvený primární alkohol obsahující 4 uhlíky.

(Nápověda: logaritmus redukovaného retenčního času látky je úměrný počtu atomů uhlíku z , tedy $\log t'_R = a + bz$, kde a a b jsou konstanty).

[1,216; 1,467; ano]